

Sygn. akt I ACa 172/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wojciech Kościółek
Sędziowie:	SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Marek Boniecki (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w K.

przeciwko Gminie C.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 7 grudnia 2015 r. sygn. akt VII GC 198/15

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Marek Boniecki SSA Wojciech Kościółek SSA Hanna Nowicka de Poraj

Sygn. akt I ACa 172/16

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 20 maja 2016 r.

Powód Syndyk masy upadłości (...) sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w K. domagał się zasądzenia od pozwanej Gminy C. kwoty 112.589 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 września 2014 r. tytułem nieuiszczonej części wynagrodzenia za prace wykonane na podstawie umowy o roboty budowlane z dnia 16 listopada 2011 r.

Pozwana Gmina w sprzeciwie od wydanego w postępowaniu upominawczym nakazu zapłaty wniosła o oddalenie powództwa, zarzucając, że na podst. art. 647¹ §5 k.c. zapłaciła za upadłego podwykonawcom, którzy nie zostali zgłoszeni przez wykonawcę w procesie budowlanym część kwoty dochodzonej pozwem, a zatem nabyli wierzycelność względem strony powodowej na podst. art. 518 § 1 k.c. i w tym zakresie podnieśli zarzut potrącenia. Co do

wierzytelności podwykonawcy PW (...) sp. z o.o. nie jest ona należna powodowi, a zatem pozwana nie mogła jej zapłacić.

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu stosownie do jego wyniku.

Sąd Okręgowy ustalił, że (...) spółka z o.o. wykonała na podstawie umowy zawartej 16 listopada 2011 r. roboty budowlane w ramach budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków w R. (...)które zostały odebrane w lipcu 2014 r., za co wystawiła fakturę VAT nr (...) na kwotę 341 096,82 zł brutto. Z tego pozwana uiściła kwotę 117 648,68 zł na rzecz zgłoszonych podwykonawców. Okazało się jednak, że roboty wykonywali także niezgłoszeni pozwanej podwykonawcy: Biuro (...) sp. z o.o., Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o., G. F. i W. L.. Wyrokiem z dnia 28 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy w K. w sprawie V GC 1735/14 zasądził od pozwanej na rzecz Biura (...) sp. z o.o. we W. kwotę 65 991,37 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu. W dniu 30 lipca 2015 r. pozwana przelała na rzecz tego podwykonawcy kwotę 65 991,37 zł i pismem z dnia 29 września 2015 r. zgłosiła powyższą wierzytelność wraz z oświadczeniem

opotrączeniu w postępowaniu upadłościowym wykonawcy. W dniu 9 października 2015 r. pozwana zawarła ugodę z G. F. w procesie o zapłatę należnego mu wynagrodzenia za roboty wykonane jako podwykonawca (...) spółki z o.o. w K.. W wykonaniu ugody pozwana w dniu 23 października 2015 r. przelała na rzecz podwykonawcy kwotę 33 222 zł, którą następnie zgłosiła wraz z oświadczeniem o potrąceniu w postępowaniu upadłościowym. W wykonaniu prawomocnego w dniu 24 września 2015 r. postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 23 grudnia 2014 r. I Ns 1091/14 pozwana złożyła do depozytu sądowego kwotę 2625 zł tytułem należności, do której pretensję zgłosił podwykonawca W. L.. Ponadto roboty w branży instalacji c.o. i kotłowni na powyższej inwestycji wykonał także podwykonawca Przedsiębiorstwo (...) spółka z o.o. i nie uzyskał wynagrodzenia w kwocie 10 750 zł. Należności tej Gmina nie zapłaciła ani nie została jeszcze o nią pozwana do sądu.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieuzasadnione. W ocenie Sądu pierwszej instancji strony były związane umową o roboty budowlane, co oznaczało, że na podstawie art. 647 k.c. pozwana winna był do zapłaty wynagrodzenia określonego fakturą VAT nr (...), której nie kwestionowała. Sąd zauważył, że stanowiska stron różniły się tylko co do skuteczności potrącenia należności zapłaconych dotychczas podwykonawcom upadłego przez Gminę, które zostały wraz z zarzutem potrącenia zgłoszone sędziemu-komisarzowi, a nadto powód wywodził, że nawet uznanie, że do potrącenia skutecznie doszło, do zapłaty na rzecz powoda tytułem wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane pozostałaby kwota 10.750 zł jako odpowiadająca należności Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. Pozwana na podstawie art. 647¹ §5 k.c. zapłaciła dwóm podwykonawcom upadłego, a co do trzeciego złożyła świadczenie do depozytu sądowego, co miało skutki spełnienia świadczenia zgodnie z art. 470 k.c., w okresie po ogłoszeniu upadłości. Sąd Okręgowy przyznał rację powodowi, że zgłoszenie tych kwot w postępowaniu upadłościowym wraz z oświadczeniem o potrąceniu nie było skuteczne w świetle art. 93 ust. 1 u.p.n. Inwestor nie jest współdłużnikiem wykonawcy w wykonaniu jego zobowiązania do zapłaty wynagrodzenia, co oznacza, że wymagalności roszczenia inwestora wobec wykonawcy z tytułu zapłaty podwykonawcom nie można utożsamiać z datą wymagalności roszczenia podwykonawcy wobec wykonawcy, lecz należy wiązać je wyłącznie z datą spełnienia świadczenia na rzecz podwykonawcy, co w tym wypadku oznaczało, że we wszystkich trzech wypadkach wymagalność ta powstała po ogłoszeniu upadłości wykonawcy. Mimo powyższej konstatacji Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieuzasadnione. Wskazał, że umowa łącząca strony w §6 ust. 5 stanowiła, iż jeżeli część lub całość robót objętych wystawiona przez wykonawcę fakturą została zrealizowana przez podwykonawcę, wykonawca obowiązany jest do złożenia wraz z fakturą pisemnego oświadczenia potwierdzonego przez podwykonawcę o dokonaniu zapłaty na rzecz podwykonawcy. Potwierdzenie winno zawierać kwotę, którą otrzymał podwykonawca wskazanie daty zapłaty. W przypadku niedostarczenia pisemnego oświadczenia, zamawiający wstrzymuje zapłatę należności w kwocie równej należności podwykonawcy. Do czasu wyjaśnienia, czy podwykonawcy przysługują roszczenia z tytułu zapłaty wynagrodzenia, wykonawca nie jest uprawniony do naliczenia odsetek za zwłokę w płatności wstrzymanych kwot. Kwoty wypłacone przez zamawiającego podwykonawcom pomniejszają należność wykonawcy. W świetle powyższych uregulowań należało stwierdzić, że powództwo w odniesieniu do kwoty 10 .750 zł, o które roszczenie do Gminy może

zgłosić Przedsiębiorstwo (...) spółka z o.o. jest przedwczesne, albowiem do tej pory upadły nie przedłożył inwestorowi oświadczenia tego podwykonawcy o zapłaceniu mu wynagrodzenia, co upoważnia Gminę do wstrzymania się z zapłatą do czasu wyjaśnienia, czy wykonawcy temu przysługują roszczenia - nie jest to bowiem pewne, skoro do chwili obecnej podwykonawca ten nie pozwał Gminy o zapłatę. Natomiast w odniesieniu do pozostałej kwoty uiszczonej na rzecz pozostałych trzech podwykonawców znalazło zastosowanie (...)umowy, zgodnie z którym należności te pomniejszają należność wykonawcy.

Wyrok powyższy zaskarżył apelacją powód, wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Apelujący zarzucił naruszenie: 1) prawa materialnego w postaci przepisów: a) art. 647^{((1))} k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, wyrażające się w przyjęciu, że wymogi tego przepisu odnośnie do zawarcia przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z Biurem (...) sp. z o.o., Przedsiębiorstwem (...) sp. z o.o., G. F. oraz W. L. zostały spełnione, pomimo przyznania przez pozwanego w toku postępowania, że wykonawca nie dokonał ich zgłoszenia, a w konsekwencji bezpodstawne uznanie, iż pozwanemu przysługuje uprawnienie do pomniejszenia należności wykonawcy o kwoty wypłacone ww. podmiotom w oparciu o (...)umowy; b) art. 65 §2 k.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji niezbadanie, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, co doprowadziło do niezasadnego oddalenia powództwa, podczas gdy uwzględnione przez Sąd uprawnienie pozwanej do pomniejszenia należności wykonawcy o kwoty wypłacone podwykonawcom, przewidziane w (...)łączącej strony umowy, odnosiło się wyłącznie do podwykonawców, co do których wyczerpana została procedura zgłoszenia przewidziana w (...)umowy; c) art. 61 i 62 prawa upadłościowego i naprawczego przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że pozwanemu przysługiwało uprawnienie do pomniejszenia należności wykonawcy o kwoty wypłacone podwykonawcom po dacie ogłoszenia upadłości, tj. 24 września 2014 r., w konsekwencji czego doszło do zubożenia masy upadłości, a tym samym pokrzywdzenia wierzycieli upadłego; 2) naruszenie przepisu art. 233 §1 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na dowolnym i wybiórczym rozważeniu materiału dowodowego, wyrażającym się w braku dokładnego zbadania treści łączącej strony umowy, przez:

a) pominięcie zapisów (...)umowy, w którym wprost wyartykułowane zostały wymogi dopuszczalności zlecenia podwykonawcom części robót objętych rzeczoną umową;

b) nieuwzględnienie faktu, iż poprzez zgłoszenie przez pozwaną w roku postępowania upadłościowego wierzytelności wraz z zarzutem potrącenia uiszczonych kwot, pozwana Gmina uznała wysokość wierzytelności upadłej spółki z tytułu pozostałego do zapłaty jej wynagrodzenia, wynikającego z umowy, a w konsekwencji nie skorzystała z uprawnienia do pomniejszenia należności wykonawcy w oparciu o (...)umowy.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, podnosząc m.in., że w rozpoznawanej sprawie znajdzie zastosowanie art. 94 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego. Podniósł jednocześnie, że po wydaniu zaskarżonego wyroku zaspokoił wierzytelność podwykonawcy (...) sp. z o.o. i swoją wierzytelność z tego tytułu zgłosił do potrącenia w postępowaniu upadłościowym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż okoliczności faktyczne przyjęte przez Sąd Okręgowy za podstawę rozstrzygnięcia były niesporne, lecz nie wystarczyły do rozpoznania istoty sprawy.

Na wstępie zauważyć trzeba, że kwestia interpretacji zapisów umowy łączącej strony w ogóle nie była przedmiotem toczzonego przed Sądem pierwszej instancji sporu. Słusznie wskazuje skarżący na fakt, iż pozwana Gmina zarówno w swoich działaniach procesowych, jak i pozaprocessowych powoływała się na istnienie wierzytelności powoda z tytułu wynagrodzenia za wykonane prace budowlane, która miała dopiero wygasnąć na skutek dokonanego potrącenia. Strona pozwana nie zarzucała natomiast, że wierzytelność upadłego w ogóle nie powstała lub była

niewymagalna, stosownie do(...)umowy. W tych okolicznościach powód nie miał potrzeby podnoszenia w toku postępowania pierwszoinstancyjnego argumentów przemawiających przeciwko zastosowaniu ww. postanowienia umownego. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że strona podejmuje obronę swojego stanowiska procesowego w zakresie, jaki wynika zarówno z faktów, jak i podstawy prawnej zaferowanych przez przeciwnika. Nie ma natomiast obowiązku konstruowania w taki sposób swojej obrony, aby odeprzeć wszelkie możliwe zarzuty mogące wynikać z wszystkich możliwych podstaw rozstrzygnięcia. Jeżeli sąd zamierza wydać wyrok na innej podstawie prawnej niż wskazywana przez stronę, powinien o tym poinformować strony, celem umożliwienia im zajęcia stanowisk procesowych w tym przedmiocie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2015 r., IV CSK 368/14).

Niezależnie od powyższego, dla rozstrzygnięcia sporu na podstawie przyjętej przez Sąd Okręgowy, poczynione przezeń ustalenia faktyczne były niewystarczające, co uzasadniało konstatację o nierozpoznaniu istoty sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2015 r., I CZ 68/15). Niewyjaśnione przede wszystkim zostało, czy pojęcie podwykonawcy z (...) jest tożsame z tym, o którym mowa w (...)umowy, a w konsekwencji, czy zapłacenie wynagrodzenia podwykonawcom, którzy nie zostali zgłoszeni inwestorowi w trybie (...) również skutkuje obniżeniem wynagrodzenia należnego wykonawcy.

Przede wszystkim jednak Sąd Okręgowy nie zbadał, czy istniały określone w art. 647¹ §5 k.c. przesłanki zobowiązujące pozwaną Gminę do zapłaty wynagrodzenia podwykonawcom. Dla wyjaśnienia tej okoliczności zebrany w sprawie materiał dowodowy jest niewystarczający. Odnośnie do wyroku Sądu Rejonowego z dnia 28 lipca 2015 r. zasądzającego od pozwanej Gminy na rzecz jednego z podwykonawców kwotę 65.991,37 zł zauważyć należy, iż nie jest przede wszystkim wiadome, czy wyrok ten jest prawomocny. Sam fakt wypłacenia świadczenia przez dłużnika okoliczności tej nie przesądza w świetle pkt. Ia wyroku Sądu Rejonowego. Poza tym nie są znane przesłanki takiego rozstrzygnięcia Sądu. Niezależnie od powyższego, brak jest podstaw do przyjęcia, że sytuacja faktyczna i prawna pozostałych podwykonawców, którym pozwana zapłaciła, była analogiczna do zaistniałej po stronie Biura (...) sp. z o.o. we W.. Fakt ugodowego zakończenia sporu czy nawet złożenia określonej kwoty do depozytu sądowego okoliczności tych nie przesądza. Pamiętać należy, że skutki spełnienia świadczenia w rozumieniu art. 470 k.c. ma tylko ważne złożenie do depozytu. Sam z kolei fakt prawomocności postanowienia

o zezwoleniu za złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu nie świadczy o ważności

1 materialnoprawnej skuteczności tej czynności, o czym przekonuje przepis art. 693¹ k.p.c. Dopiero zatem po zbadaniu przesłanek odpowiedzialności pozwanej względem wykonawców na podst. art. 647¹ §5 k.c. będzie możliwe ustalenie, czy Gmina była za ten dług odpowiedzialna, a co za tym idzie, czy nabyła wierzytelność zdolną do potrącenia na podst.

art. 94 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (t. jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 233 ze zm.).

W konkluzji poczynionych wyżej rozważań dojść należało do przekonania o zasadności podniesionych w apelacji zarzutów o charakterze procesowym. Brak odpowiednich ustaleń faktycznych uniemożliwił z kolei odniesienie się do zarzutów natury materialnoprawnej.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 §4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, w trakcie którego Sąd Okręgowy winien ustalić, w jaki sposób strony umowy rozumiały pojęcie podwykonawcy wskazanego w §6 ust. 5, ewentualnie, jak powinno być ono interpretowane w świetle całokształtu okoliczności sprawy. W dalszej kolejności zbadania wymaga, czy dokonując zapłaty świadczeń na rzecz poszczególnych podwykonawców, pozwana Gmina zwolniła się z odpowiedzialności względem upadłego na podst. ww. zapisu umownego, a jeśli nie, czy zaistniały przesłanki, o których mowa w art. 647¹ §5 k.c., a co za tym idzie, czy pozwana zgłosiła skuteczny zarzut potrącenia w świetle art. 94 ust. 2 prawa upadłościowego.